

SIVILOMBUDET

TRONDHEIM FENGSEL AVD NERMARKA
Postboks 694
4302 SANDNES

Vår referanse
2023/5298

Deres referanse

Vår saksbehandler
Aurora Geelmuyden

Dato
04.02.2025

Svar på Trondheim fengsel og forvaringsanstalts oppfølging av besøksrapport

Vi viser til Trondheim fengsel og forvaringsanstalts brev av 10. januar 2025 hvor fengselet gir sin tilbakemelding på hvordan funn og anbefalinger i Sivilombudets besøksrapport følges opp.

Innledningsvis orienterer fengselet om at alle ansatte har fått rapporten tilsendt, og at rapporten straks etter mottakelse ble skrevet ut og lagt på avdelingene slik at de innsatte kunne gjøre seg kjent med den. Rapporten har videre vært tema i flere fora i fengselet, blant annet er den gjennomgått i møter og samlinger på avdelings -og ledernivå i tillegg til et allmøte med bred deltakelse fra de ansatte. Fengselet har også gjennomgått rapporten i et eget møte med helseavdelingen og orientert ledelsen i skoleavdelingen om rapporten. I tillegg er tilsynsrådet for kriminalomsorgen informert om rapporten.

I tillegg til å svare på hvordan fengselet følger opp de enkelte anbefalingene har fengselet informert om at det er besluttet å føre en løpende og samlet oversikt over alle avlyste eller utsatte aktiviteter og tiltak som følge av bemanningsutfordringer. Dette vil gi fengselet en god oversikt over avvik fra oppsatt dagsplan og gjøremål, som kan brukes til å vurdere tiltak og å dokumentere den faktiske situasjonen i fengselet. Sivilombudet mener dette er et viktig tiltak, og understreker at god oversikt over faktiske konsekvenser av lav bemanning kan være viktig for å få til en bedring. Det er også positivt at arbeidet med oppfølgingen av besøksrapporten fører til annet forbedringsarbeid i fengselet.

Sivilombudet opplever at fengselets svar generelt viser god forståelse for de større utfordringene vi har tatt opp i rapporten i tillegg til en stor vilje til å foreta forbedringer innenfor eksisterende rammer. Et eksempel på dette er at fengselet har utarbeidet et evalueringsskjema hvor innsatte kan formidle sin opplevelse av tvangsbruk. Sivilombudet har flere ganger påpekt at kriminalomsorgen ikke har et system for å innhente, og aktivt bruke, innsattes opplevelse av maktbruk, og det er derfor gledelig å se at Trondheim fengsel og forvaringsanstalt har påbegynt et viktig arbeid på området.

Under flere av punktene viser fengselet samtidig til at en krevende ressursituasjon gjør det vanskelig å følge opp Sivilombudets anbefalinger. Vi har forståelse for dette, men forutsetter at fengselet i disse tilfellene sørger for å varsle tydelig om dette til overordnet myndighet. Sivilombudet er kjent med at kriminalomsorgen er i en krevende ressursituasjon, og at

dette har konsekvenser for både innsatte og ansatte. Funn som gjelder flere fengsler og forhold i kriminalomsorgen mer generelt, vil vi også ta opp med overordnede myndigheter.

Nedenfor kommenteres fengselets oppfølging av de enkelte anbefalingene.

1. Fengselet bør gjennom økt tilstedeværelse av fengselsbetjenter sikre bedre ivaretagelse av tryggheten til både innsatte og ansatte.

Fengselet skriver at de i 2022 opplevde at mange betjenter sluttet, men at dette ikke lenger er tilfellet. Det er likevel utfordringer knyttet til rekruttering av nye betjenter, og fengselet opplever at det utlyses stillinger uten at de får tilstrekkelig antall kvalifiserte søkere. Videre skriver fengselet at det ved uventet korttidsfravær kan være vanskelig å dekke opp alle vakter, og at dette går utover tilbudet til de innsatte. Dette er noe fengselet ønsker å unngå, men som de opplever er en konsekvens av ressursituasjonen og prioriteringer som må gjøres for å sikre forsvarlig drift.

Fengselet skriver videre at det har vært en økning i volds- og trusselhendelser mot de ansatte over tid, og at dette er en problemstilling det jobbes aktivt med. Fengselet gir uttrykk for at innsattgruppen i dag er mer krevende enn tidligere, og at forventningen fremover er at det er de mest utfordrende innsatte som kommer til å være i fengsel med høyt sikkerhetsnivå. Trondheim fengsel er videre et ressursfengsel som håndterer de mest krevende innsatte i region nord, og som mottar flere av svært krevende innsatte fra hele landet. Fengselet ser at det er behov for et tettere samarbeid med helsetjenestene på dette området, og vil fremover ha ukentlige møter om innsatte med fokus på å forebygge volds- og trusselsituasjoner mot ansatte og mellom innsatte, i tillegg til å forebygge utelukkelse og bruk av tvangsmidler.

I etterkant av Sivilombudets besøk har fengselet merket seg vår anbefaling om medvirkning fra innsatte i forebyggende arbeid. Dette har resultert i at fengselet har utarbeidet et skjema som skal gjennomgås med innsatte etter utelukkelse eller bruk av tvangsmidler. Formålet med skjemaet er å identifisere læringspunkter etter hendelser og eventuell annen håndtering av hendelsen. Det er svært positivt at Trondheim fengsel ser potensialet i å innhente innsattes erfaring i etterkant av isolasjon og tvangsbruk, og at fengselet har startet et systematisk arbeid for slik informasjonsinnhenting.

Selv om fengselet har iverksatt viktige tiltak for å følge opp denne anbefalingen, skriver de at en økt tilstedeværelse og individuell oppfølging vil kreve en generell oppbemanning av fengselsansatte og dermed flere midler. På grunn av rekrutteringsproblemene peker imidlertid fengselet selv på at midler i seg selv ikke vil løse situasjonen når det ikke er kvalifiserte søkere til de aktuelle stillingene.

2. Fengselet bør umiddelbart sikre at alle innsatte kan gå på toalettet når det er nødvendig og at det kan skje på en hygienisk og anstendig måte.

Fengselet mener selv at de to omtalte avdelingene på E-bygget er for store og har for få toaletter. Så lenge bygningsmassen er som i dag må fengselet forholde seg til det, og

nattbemanningen gjør at det kan ta noe tid før innsatte blir låst ut til toalett på denne tiden. Fengselet vil i tiden fremover ha økt renhold i dusjrom og på toaletter i avdelingen.

3. *Fengselet bør arbeide for at avdelingene på E-bygget får en størrelse og utforming som legger til rette for trygghet og oppfølging og at cellene utstyres med eget toalett og dusj.*

Fengselet skriver at det fremdeles er uklart når den planlagte rehabiliteringen av E-bygget vil starte. Kriminalomsorgen har besluttet å installere toaletter på alle de eksisterende cellene i forbindelse med rehabiliteringen. Videre skriver fengselet at det har lagt frem forslag for KDI om å redusere antallet celler fra 20 til 14. En slik endring ville kunne gi større fellesskapsareal, bidra til å redusere selvisolering og øke opplevelsen av trygget for innsatte og ansatte. Fengselets forslag om omgjøring av avdelingen samsvarer godt med en del av de innvendingene Sivilombudet har til dagens utforming. Vi merker oss at fengselet har fått avslag på sitt godt begrunnede forslag.

4. *Fengselet bør sikre bemanning, opplæring og organisering som legger til rette for at de forvaringsdømte får relevant innhold i soningen og nødvendig oppfølging.*

Fengselet skriver at forvaringsavdelingen, som resten av fengselet, har stått i en krevende bemanningssituasjon. Fengselet har nylig ansatt tre miljøterapeuter i avdelingen, og skal forsøke å ansette flere betjenter i løpet av vinteren 2025. I tillegg er det ansatt en avdelingsleder i en stilling som har vært ubesatt. Det er også startet opp månedlig veiledning fra psykolog hvor ansatte selv er aktive i å velge tema de ønsker veiledning innenfor. Videre planlegger fengselet et forvaringskurs i begynnelsen av 2025, når de nyansatte er på plass. Dette er noe ombudet etterlyste i rapporten, og det er positivt at dette nå gjennomføres. Flere betjenter og inspektør fra forvaringsavdelingen deltok videre på nasjonal fagkonferanse høsten 2024. Dette er alle viktige tiltak i forvaringsavdelingen.

Når det gjelder programtilbudet i forvaringsavdelingen mangler fengselet i dag ansatte med opplæring i sinnemestring, men det jobbes aktivt med å skaffe instruktører. I tillegg fremhever fengselet at de søker samarbeid med eksterne aktører som kan bidra til progresjon hos de forvaringsdømte ved at det gis korttidspermisjoner for å delta i behandling utenfor fengselet.

5. *Fengselet bør så langt det er mulig sikre at alle innsatte har et dagtilbud i form av arbeid eller opplæring.*

Kvinneavdelingen i Trondheim fengsel og forvaringsanstalt er høsten 2024 omgjort til en mannsavdeling, og fengselet har derfor ikke iverksatt noen oppfølging av denne anbefalingen. Fengselet skriver at hvis avdelingen i fremtiden gjøres om til en kvinneavdeling igjen, vil fengselet i samråd med skolen vurdere hvordan det kan legges til rette for ytterligere arbeids- og opplæringstilbud til kvinnelige innsatte.

6. *Fengselet bør tilby tolk ved innkomstsamtale til alle innsatte som ikke har tilstrekkelige språkferdigheter. Tolk bør også brukes når viktig informasjon skal gis*

eller innsatte ønsker å formidle informasjon til fengselet. Tilbud om og bruk av tolk bør dokumenteres.

Fengselet skal i større grad søke å innhente informasjon fra politiet om tolkebehov, slik at det er mulig å forberede mottak med tolk ved behov. Videre har fengselet endret innskomstskjemaet slik at det nå skal tas konkret stilling til om tolk er nødvendig ved innsettelse. Alle som har behov for tolk skal få tilbud om dette i innskomstsamtalet, og det skal dokumenteres at dette er gjort. Fengselet har i tillegg informert ansatte om at terskelen for bruk av tolk skal være lav. Bruk av tolk skal nå registreres i journal. Dette er gode og viktige tiltak fra fengselets side.

7. Fengselet bør styrke innsattes muligheter til kontakt med omverden. Det gjelder særlig kontakt med venner og familie gjennom telefon, videosamtaler og besøk.

Fengselet vil som en prøveordning tilby alle innsatte 42 minutter ukentlig ringetid, og evaluere ordningen etter noe tid. Det er positivt at fengselet igangsetter et prosjekt med utvidet ringetid for alle innsatte. Når det gjelder utvidet telefontid utover disse 42 minuttene har fengselet formidlet til de ansatte at alle søknader skal behandles konkret og individuelt.

Fengselet skriver at de strekker seg langt for ikke å avlyse besøk, men opplever samtidig at bemanningssituasjonen gjør at besøk iblant må avlyses. Når dette skjer prioriterer fengselet å gjennomføre besøk langveisfra og ved avlysninger tilbys det besøk så snart som mulig og ekstra videosamtale som kompensasjon, hvis det er kapasitet til det. Videre opplyser fengselet at det føres en manuell oversikt over besøk som avlyses. Vi har mottatt oversikten over avlyste besøk i perioden 20.03.2024-31.12.2024 som viser at fengselet totalt avlyste 90 besøk fordelt på 13 dager. Flere av de avlyste besøkene skjedde rundt julen, som for mange innsatte kan være en tøff tid. Sivilombudet er ikke kjent med hvor mange besøk som gjennomføres i løpet av et år i fengselet, men vil understreke at et betydelig antall innsatte, deres familier og venner ble berørt av avlysningene og at fengselet bør prioritere å redusere antall avlysninger i tiden fremover.

Når det gjelder mulighetene for å bestille besøk, beskriver fengselet at de legger til rette for besøksbestilling utenfor de faste tidene for dem som kommer langveisfra og at de er fleksible dersom besøkende ikke har mulighet til å bestille besøk i avsatt tidsrom. Fengselet er også positive til en fremtidig digital løsning som kan være mer effektiv for både besøkende og fengselet.

8. Fengselet bør sikre at første del av kartlegging av innsatte skjer straks etter innsettelse.

Fengselet har innskjerpet rutinen slik at kartlegging skal starte opp i løpet av 24 timer etter innsomst. Avsnittsleder skal daglig kontrollere at kartleggingen blir fulgt opp, og eventuelle avvik skal begrunnes og dokumenteres i journal.

9. Fengselet bør styrke sitt arbeid med å forebygge isolasjon og bruk av tvangsmidler. De innsatte bør involveres i dette arbeidet.

Fengselet skriver at de opplever Sivilombudets anbefaling på dette området som svært interessant, og har utarbeidet et evalueringsskjema som skal ferdigstilles i løpet av januar 2025. Skjemaet skal brukes slik at innsatte kan komme med sine synspunkter og formidle sin opplevelse av tvangsbruk. Fengselet har tenkt å bruke denne dokumentasjonen for å evaluere enkelthendelser, i tillegg til å identifisere forbedringsområder og endring av praksis. Videre tas temaet opp i KU-møte, for å involvere innsatte i det forebyggende arbeidet. Det er positivt at fengselet har tatt disse konkrete skrittene for å involvere innsatte i arbeidet.

10. Fengselet bør sikre at innsatte som har forhøyet risiko for selvmord og selvskading blir møtt med kunnskapsbaserte forebyggingstiltak, som økt menneskelig kontakt, omsorg og aktivisering.

Fengselet har hengt opp informasjon til innsatte på alle avdelinger om muligheten for å ringe ulike hjelpetelefoner, og at denne muligheten finnes hele døgnet. Dette er et fint tiltak som kan gjøre det lettere for enkelte innsatte å søke hjelp. I tillegg er utvidelsen av telefontid for alle innsatte et tiltak som kan bidra i positiv retning.

Videre er det planlagt at spesialisthelsetjenesten skal undervise ansatte om selvmordsfare og selvmordsforebygging i løpet av januar 2025, fengselet skal fortsette med VIVAT-opplæring og helseavdelingen har bekreftet at de vil være behjelpelige med å legge til rette for opplæring av ansatte. Det er også opprettet et ukentlig møtepunkt mellom helseavdelingen, leder for aktivitetsteamet og avsnittsleder på avdeling A1/A2 hvor en del av formålet er å identifisere innsatte med forhøyet risiko for selvmord eller selvskading, og legge til rette for egnede tiltak. Fengselet skal i tiden fremover dokumentere iverksatte tiltak i tiltaksplaner, og tiltaksplanene skal evalueres innen 1. juni 2025.

11. Fengselet bør sikre at isolasjon ikke brukes som et virkemiddel for å forebygge eller håndtere selvmordsrisiko.

Fengselet skriver at isolasjon som tiltak for å forebygge selvmord og selvskading er siste utvei, og at det alltid vil forsøkes andre tiltak først. Videre beskriver fengselet at de er kjent med at økt menneskelig kontakt kan redusere sikkerhetscellebruken i disse tilfellene, men at de begrensede bemanningsressursene fører til at fengselet ikke kan tilby det i like stor grad som de ønsker.

Fengselet viser ellers til iverksatte tiltak under anbefaling 10 og det nye ukentlige møtepunktet med helseavdelingen hvor temaet er utelukkelse og bruk av tvangsmidler.

12. Fengselet bør sikre at alle innsatte som ikke er besluttet isolert kan tilbringe minst åtte timer utenfor cellen hver dag og drive med meningsfulle aktiviteter, inkludert i helgene.

Fengselet skriver at det særlig er avdeling A1 som har for lite utlåsningstid. Vi har i besøksrapporten skrevet at avdeling A1 har så lite utlåsningstid at det i seg selv tilsier at innsatte bør ha utelukkelsesvedtak når de befinner seg der. Fengselet svarer at det er mangel på bemanning som gjør at det ikke er lenger utlåsningstid på avdelingen, og at det

ikke er en lovlig grunn for utelukkelse. Videre peker fengselet på at dagens regelverk ikke har noen minstetid for utlåsning fra celle, og at det er den enkelte dagsorden på avdelingene som avgjør mulighetene den innsatte har. Dette er også pekt på som et problem fra Sivilombudet.

13. Fengselet bør styrke sitt arbeid for å redusere risikoen for isolasjonsskader, og sikre at alle isolerte innsatte får minimum to timer meningsfull menneskelig kontakt daglig.

Fengselet beskriver at det tidvis er vanskelig å tilby alle utelukkede innsatte to timer meningsfull menneskelig kontakt daglig. Når den restriktive avdelingen er full, klarer fengselet ofte ikke å tilby to timer meningsfull menneskelig kontakt daglig.

Når det gjelder hvordan aktiviteter tilbys, viser fengselet til at aktivitetsteamet har satt i verk gode rutiner for individuell planlegging som tar hensyn til hver enkelt innsatt sine ønsker og behov når det gjelder aktivisering og meningsfylt menneskelig kontakt. Aktivitetsteamet mottar også veiledning fra spesialisthelsetjenesten, og i denne veiledningen har det flere ganger vært tematisert hvordan de bør nærme seg innsatte som takker nei til aktiviteter.

I tillegg viser fengselet til at de ukentlige møtene med helseavdelingen tilrettelegger for samarbeid om tiltak som er tilpasset den enkelte innsatte.

14. Fengselet bør umiddelbart sikre at politiavhør aldri brukes som isolasjonsdempende tiltak og ikke registreres som «meningsfull menneskelig kontakt».

Fengselet skriver at politiavhør ikke skal registreres som meningsfull menneskelig kontakt, og at dette er kommunisert til de ansatte.

15. Fengselet bør sikre at isolerte innsatte kan ha tilgang til kommunikasjon med og oppfølging av helsepersonell.

Fengselet skriver at det hender helsetjenesten ikke kan møte den innsatte på et gitt tidspunkt, fordi innsatte kan være svært ustabile og utagerende. I slike tilfeller utsettes konsultasjonen til et tidspunkt hvor samtalen kan skje på en trygg måte. Fengselet skriver at de ikke har vært gode nok til å dokumentere vurderingene som er gjort i slike tilfeller, og at det nå er gitt informasjon til ansatte om at denne typen vurderinger må begrunnes og dokumenteres i journal. Det er viktig at eventuelle slike beslutninger begrunnes, og at de ikke benyttes lenger enn det som er strengt nødvendig. Noen pasienter kan nettopp oppleve stort behov for å snakke med helsepersonell i situasjoner hvor de er i krise og fengselet bør ha en høy terskel for å beslutte at samtaler ikke kan skje i tillegg til at det alltid bør vurderes om konsultasjoner kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte som likevel ivaretar sikkerheten.

16. Fengselet bør iverksette tiltak for å sikre at alle vedtak om isolasjon (utelukkelse og sikkerhetscelle) treffes med hjemmel i lov, og med en konkret begrunnelse som viser at lovens vilkår er oppfylt. Det skal alltid fremgå hvorfor isolasjon er strengt nødvendig.

Fengselet skriver at det er utarbeidet maler for disse vedtakene, og at de vil gjennomgå malene og veilederen for å vurdere om tilpasninger kan bidra til bedre vurderinger. Temaet vil også tas opp i seksjonsmøtet for fellesoperativ seksjon i 2025, det skal tilbys individuell oppfølging ved behov og sikre opplæring i vedtaksskriving og regelverk for nye betjenter i operativ pool. Fengselet viser til noe av omtalen i besøksrapporten, og anerkjenner at det er et behov for å bli bedre til å tydeliggjøre og dokumentere vurderingene som gjøres. I tillegg vil fengselet planlegge for selvinspeksjon etter noe tid. Kriminalomsorgen region nord gjennomførte i oktober 2024 en workshop om regelverk for isolasjon og rutiner for ukeplaner hvor flere fra fengselet deltok. Det er positivt at fengselet iverksetter ulike former for opplæring på området, i tillegg til at det planlegges en internkontroll som kan avdekke om tiltakene har hatt ønsket effekt.

17. Fengselet bør sikre at det foretas fortløpende vurderinger av om det er strengt nødvendig å opprettholde isolasjon (utelukkelse og sikkerhetscelle), og at vurderingene dokumenteres skriftlig. Isolasjonen skal opphøre straks vilkårene ikke lenger er oppfylt.

Fengselet har endret sikkerhetscelleprotokollen for å sikre at det tas løpende vurderinger av om det er strengt nødvendig å fortsette bruken av tvangsmidler. Når det gjelder utelukkelse skal fengselet gjennomgå regelverk, rutiner og maler med konkrete eksempler sammen med de operative førstebetjentene for å sikre at alle er kjent med hvilke krav som stilles til vurderingene av fortsatt utelukkelse.

18. Fengselet bør finne en løsning for utdeling av mat og drikke på sikkerhetscelle som sikrer innsatte en respektfull og verdig behandling.

Fengselet har endret sin interne instruks slik at det nå står at luke i dør eller åpning av dør skal brukes ved utdeling av mat, drikke og medisiner. Hvis sikkerhetsmessige grunner gjør det nødvendig å bruke gulvluken i slike tilfeller, skal vurderingen dokumenteres i protokollen. Vi kan ikke se at det fremgår av oversendt instruks at eventuelle beslutninger om bruk av gulvluken skal noteres i protokoll, og anbefaler at dette tas inn i instruksen.

19. Fengselet bør sikre at innsatte får ha på seg sine egne klær under opphold på sikkerhetscelle, med mindre hensynet til innsattes egen sikkerhet tilsier bruk av fengselets bekledning.

Fengselet har oppdatert den interne instruks for bruk av sikkerhetscelle, og der fremgår det at hovedregelen er at innsatte skal få ha egne klær på sikkerhetscelle, med mindre hensynet til innsattes egen sikkerhet tilsier noe annet. Beslutninger om at innsatte ikke får ha på egne klær, skal stå i både vedtaket og protokollen. Vedtaksmalen for sikkerhetscelle skal endres for å sikre slik omtale.

20. Fengselet, kommunen og sykehuset bør samarbeide om å iverksette helsefremmende tiltak for innsatte for å forebygge og redusere negative helsekonsekvenser som følge av bemanningssituasjonen og dårlige fysiske forhold i fengselet.

Fengselet gir tilbakemelding om at denne anbefalingen er diskutert i et felles møte mellom fengselet, helseavdelingen og spesialisthelsetjenesten. Sammen kom de frem til flere forslag til tiltak som dreier seg om aktivisering utenfor avdeling, både enkeltvis og i grupper. Fengselet utreder nå mulighetene for å lage et gaming-rom, i tillegg til at de ser på mulighetene for gågrupper og fellesaktiviteter i gymsal. Det er positivt at man har startet et samarbeid som både bevisstgjør alle aktørene og fører til konkrete endringer for de innsatte.

24. Kommunen og fengselet bør sammen sikre at innsatte kan henvende seg direkte til helseavdelingen uten at taushetsbelagt helseinformasjon blir tilgjengelig for uvedkommende.

I løpet av uke 2 i 2025 skal det henges opp låsbare postkasser på avdelingene hvor innsatte kan legge sine henvendelser og helseavdelingen daglig samler inn henvendelsene. Svarene fra helseavdelingen legges i lukket konvolutt før det leveres til avdelingen og den innsatte. Dette er et enkelt og godt tiltak for å sikre at innsatte kan ha konfidensiell kommunikasjon med helsepersonell.

25. Fengselet og kommunen bør sammen sikre systemer for forsvarlig medisin håndtering, for å styrke pasientsikkerheten og hindre spredning av helseopplysninger.

Fengselet har etter vårt besøk innskjerpet rutinen når det gjelder oppbevaring av dosetter i låste medisinskap på avdelingene, og vil i tiden fremover kontrollere at rutinen følges.

Når det gjelder utlevering av medisiner til de innsatte beskriver fengselet at de har vurdert ulike alternativer, men at bygningsmassen, bemanningen og tidsbruk gjør at de i dag ikke opplever å ha noen muligheter til å skjerme medisinutdelingen mer enn det som gjøres i dag. Når det gjelder praksisen for utdeling av paracet og ibux, skal fengselet og helseavdelingen sammen vurdere om det kan gjøres på en mer effektiv måte.

28. Fengselet og kommunen bør hver for seg holde oversikt over avlyste og utsatte fremstillinger til helsetjenester, og sammen sikre at de innsatte får nødvendig helseoppfølging.

Fengselet har innført en ny praksis hvor det føres en manuell oversikt over avlyste fremstillinger til helseformål. Sivilombudet minner om viktigheten av at også utsatte fremstillinger tas med i denne oversikten, fordi de kan føre til at innsatte får helsehjelp på et senere tidspunkt enn de burde hatt. Fengselet skal bruke denne oversikten, sammen med helseavdelingens egen oversikt, for å vurdere om det er behov for å iverksette tiltak hvis de ser at omfanget blir stort eller utvikler seg i negativ retning.

29. Fengselet og kommunen bør sammen sikre at innsatte med timeavtaler i spesialisthelsetjenesten får informasjon om tidspunkt for oppmøte, med mindre sikkerhetsmessige grunner er til hinder.

Fengselet har endret sin rutine på området, og utgangspunktet er at innsatte så snart som mulig skal få beskjed om dag og tidspunkt for timer i spesialisthelsetjenesten. Unntak kan

begrunnes i sikkerhetsmessige årsaker og da skal det oppgis en begrunnelse i kompisjournal i tillegg til at helseavdelingen skal få direkte beskjed fra fengselet.

31. Fengselet bør ha egne rutiner for oppfølging i saker der et fengselsopphold fremstår som uforholdsmessig tyngende for enkelte innsatte.

Fengselet viser under dette punktet til den nye møtestrukturen mellom fengselet og helseavdelingen, og at det føres referat fra disse møtene som lagres i fengselets systemer. I tillegg vil fengselet utarbeide en skriftlig rutine for oppfølging av innsatte med omfattende helse- og omsorgsbehov. Rutinen skal i større grad sikre nødvendig og tilpasset oppfølging fra fengselet og helseavdelingen, vurdering av behov for innleggelse i sykehus og at aktører som advokat og påtalemyndighet mottar nødvendig informasjon om innsattes situasjon.

Avslutning av besøket

Trondheim fengsel og forvaringsanstalt har igangsatt viktig oppfølgingsarbeid etter Sivilombudets besøk. Fordi noe av det beskrevne arbeidet ikke er helt ferdigstilt, ber vi om å få følgende informasjon oversendt ved ferdigstilling, senest innen **2. mai 2025**:

- Oversikt over alle avlyste eller utsatte aktiviteter og tiltak som følge av bemanningsutfordringer i januar og februar 2025 jf. omtale under anbefaling nr. 27 i fengselets svarbrev.
- Intern evaluering av prøveordningen med utvidelse av telefontid jf. omtale under anbefaling nr. 7.
- Endelig evalueringsskjema jf. omtale under anbefaling nr. 9.
- Den skriftlige rutinen for oppfølging av innsatte med omfattende helse- og omsorgsbehov jf. omtale i anbefaling 31.

Sivilombudet avslutter med dette oppfølgingen av besøket til Trondheim fengsel og forvaringsanstalt.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Aurora Geelmuyden
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

KRIMINALOMSORGSDIREKTORATET

KRIMINALOMSORGEN REGION NORD AVD ADMINISTRASJON

TRONDHEIM KOMMUNE HELSE OG VELFERD